

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ
КАФЕДРА ЕКОЛОГІЇ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету УЗТ

О.Г. Стрелко

«08» березня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ ПРОЕКТАМИ»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень

галузь знань: 10 «Природничі науки»

спеціальність: 101 «Екологія»

освітня програма: «Екологія транспортної інфраструктури»

2023- 2024 навчальний рік

Робоча програма дисципліни «**Управління екологічними проектами**» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 10 «Природничі науки», спеціальності 101 «Екологія», ОПП «Екологія інфраструктури», еної форми навчання. К.: ДУІТ, 2023. 16 с.

Розробник: к.і.н., доцент, доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності
Пічкур Тетяна Валеріївна

_____ (підпис)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри «Екологія та безпека життєдіяльності»

Протокол від «30» _____ серпня _____ 2023 року № 1

В. о. завідувача кафедри

_____ (підпис)

Олена СОРОЧИНСЬКА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: <u>10 «Природничі науки»</u>	Обов'язкова	
	Спеціальність: <u>101 «Екологія»</u>		
Модулів – 2	Освітньо-професійна програма: <u>«Екологія транспортної інфраструктури»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	-
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		7-й	-
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5,5		30 год.	
	Практичні		
	15 год.		-
	Самостійна робота		
	75		-
	Індивідуальні завдання		
-		-	
-		Вид контролю: іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 45 / 75

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

В умовах сьогодення значна увага приділяється питанням захисту та охорони навколишнього природного середовища, проте процеси управління екологічною діяльністю розглядаються недостатньо. Система управління екологічною діяльністю являє собою інструмент, через який реалізуються процеси управління екологічною діяльністю в проектах. Отже екологічну діяльність доцільно розглянути з позиції проектного підходу, що дасть можливість проектним менеджерам зрозуміти важливість цього поняття та необхідність управляти процесами створення та використання результатів впровадження екологічної діяльності в проектах.

Метою дисципліни «Управління екологічними проектами» є одержання необхідних знань та придбання практичних навичок для розробки та впровадження екологічного проекту.

Головними **завданнями** курсу є ознайомлення студентів з методологією управління екологічними проектами, основну увагу приділяючи формуванню практичних навичок ведення проектів.

У процесі вивчення курсу «Управління екологічними проектами» студенти повинні ознайомлюватися з методологією управління екологічними проектами, основну увагу приділяючи формуванню практичних навичок ведення проектів, а саме: планування, комплектуванням, контролю ходу їх виконання, а також навичкам управління змінами, ризиками тощо. Зокрема, **студенти повинні**

знати:

- основні принципи сучасних моделей та систем екологічного управління;
- загальні засади організації управління проектом, основний зміст і структуру процесу управління проектом;
- сучасну методологію і технологію управління проектом;
- місце й роль управління проектом;
- організаційний інструментарій управління проектом.

вміти:

- визначати параметри проекту, формулювати робочу проблему, структуру та функції зацікавлених осіб проекту, описувати проблемну ситуацію, визначати потенційні фактори впливу зовнішнього оточення та формувати структуру бази даних з усунення проблемних ситуацій;

- приймати проектні рішення щодо: затвердження переліку проектних альтернатив, призначення керівника проекту, затвердження складу групи управління проектом, складу персоналу проекту, складу проектної команди,

затвердження статуту проекту, планування та виконання проектних дій, здійснення процесів проектної діяльності;

- формувати перелік потенційних ризиків проекту, визначати джерела, симптоми та події потенційних ризиків, здійснювати кількісну оцінку можливих наслідків ризиків для проекту, розробляти план управління ризиками;

- здійснювати координацію та коригування проектних дій щодо виконання робіт проекту;

- оцінювати результати проектної діяльності, розробляти документ з оцінювання досягнутих результатів проектної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: екологія міських систем, природоохоронне законодавство, екологічна безпека.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин (4 кредити ЄКТС)

Відповідно до освітньо-професійної програми «Екологія транспортної інфраструктури» вивчення навчальної дисципліни **«Управління екологічними проектами»** сприяє формуванню у здобувачів освітнього ступеня бакалавр наступних **компетентностей:**

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК06. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК08. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК09. Здатність працювати в команді

ЗК10. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні компетентності):

ФК6. Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління

ФК7. Здатність проводити екологічний моніторинг та оцінювати поточний стан навколишнього середовища.

ФК8. Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.

ФК9. Здатність до участі розробці системи управління та поводження з відходами виробництва та споживання.

ФК12. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.

ФК13. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами в транспортній галузі.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми «Екологія транспортної інфраструктури» вивчення навчальної дисципліни «**Управління екологічними проектами**» повинно забезпечити досягнення здобувачами освітнього ступеня бакалавр таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	<p>ПРН-15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.</p> <p>ПРН-17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.</p> <p>ПРН-18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.</p> <p>ПРН-21. Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних.</p> <p>ПРН-22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.</p> <p>ПРН-23. Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів.</p>
-------------------------------	--

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи управління екологічними проектами

Тема 1. Історія виникнення та розвиток системи Екологічного управління. Основні принципи сучасних моделей екологічного управління. Історія виникнення і стисла характеристика BS 77503 та EMAS. Система екологічного управління згідно з ISO. Історія міжнародної організація зі

стандартизації (ISO). Технічний комітет ISO/TC 207 «Екологічне управління». Національна система стандартизації та довідки.

Тема 2. Управління проектами в системі менеджменту організацій. Сутність проектної діяльності: поняття, основні характеристики, класифікація проектів. Управління проектами та характеристика моделі управління проектами. Оточення та учасники проекту. Життєвий цикл проекту.

Тема 3. Обґрунтування доцільності проекту та його ефективності. Розробка концепції проекту. Обґрунтування доцільності проекту. Оцінка ефективності проектів.

Тема 4. Основи планування проекту. Система планування проекту. Розробка плану управління проектом. Характеристика управління змістом проекту. Суть і функції структуризації проекту

Модуль 2.

Змістовний модуль 2. Ресурсне забезпечення та управління процесами виконання проектів

Тема 5. Ресурсне забезпечення виконання проекту. Управління ресурсним забезпеченням проектів. Кадрове забезпечення виконання проекту. Управління комунікаціями та інформаційним забезпеченням проекту.

Тема 6. Контролювання строків та термінів виконання проекту. Зміст контролювання процесами виконання проекту. Моніторинг виконання робіт з проекту. Інструменти контролю виконання проекту. Контролювання вартості виконання робіт проекту. Управління змінами в процесі виконання проекту.

Тема 7. Управління ризиками в проектах. Поняття ризику та невизначеності. Класифікація проектних ризиків. Планування управління ризиками. Ідентифікація ризиків. Аналіз проектних ризиків. Планування заходів з реагування на ризики. Моніторинг і контроль ризиків.

Тема 8. Управління якістю виконання проекту. Поняття якості в контексті проектного менеджменту. Концепція управління якістю проекту. Планування управління якістю проекту. Забезпечення якості проекту. Контроль якості проекту.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь го	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
<i>Змістовний модуль 1. Теоретичні основи управління екологічними проектами</i>												
Тема 1. Історія виникнення та розвиток системи Екологічного управління	7	2	2	-	-	3	-	-	--	-	-	-
Тема 2. Управління проектами в системі менеджменту організацій.	15	4	2	-	-	9	-	-	--	-	-	-
Тема 3. Обґрунтування доцільності проекту та його ефективності.	15	4	2	-	-	9	-	-	--	-	-	-
Тема 4. Основи планування проекту.	13	4	-	-	-	9	-	-	--	-	-	-
Разом за модулем 1	50	14	6	-	-	30	-	-	--	-	-	-
Модуль 2												
<i>Змістовний модуль 2.. Ресурсне забезпечення та управління процесами виконання проектів</i>												
Тема 5. Ресурсне забезпечення виконання проекту.	16	4	3	-	-	9	-	-	--	-	-	-
Тема 6. Контролювання строків та термінів виконання проекту.	16	4	3	-	-	9	-	-	--	-	-	-
Тема 7. Управління ризиками в проектах.	16	4	3	-	-	9	-	-	--	-	-	-
Тема 8. Управління якістю виконання проекту.	11	2	-	-	-	9	-	-	--	-	-	-
Тема 8. Управління якістю виконання проекту.	11	2	-	-	-	9	-	-	--	-	-	-
Разом за модулем 2	70	16	9	-	-	45	-	-	--	-	-	-

Усього годин	120	30	15	-	-	75	-	-	--	-	-	-
--------------	-----	----	----	---	---	----	---	---	----	---	---	---

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Основні завдання циклу практичних занять:

- допомогти студентам систематизувати, закріпити і поглибити знання теоретичного характеру в галузі охорони довкілля;
- навчити студентів прийомам вирішення практичних завдань, сприяти оволодінню навичками та вміннями виконання розрахунків, графічних та інших видів завдань;
- навчити їх працювати з довідковою літературою, документацією і схемами;
- формувати вміння вчитися самостійно, тобто опановувати методами, способами і прийомами самонавчання, саморозвитку і самоконтролю.

№	Назва теми	Денна (годин)	Заочна (годин)
1	Тема 1. Екологічні проекти та особливості їхньої реалізації.	2	-
2	Тема 2. Формування концепції екологічного проекту.	2	-
3	Тема 3. Оточення та зацікавлені сторони екологічного проекту	2	-
4	Тема 4. Побудова ієрархічної структури робіт та організаційної структури управління екологічним проектом	3	-
	Тема 5. Управління вартістю екологічного проекту.	3	
5	Тема 6. Управління ризиками в екологічних проектах	3	-
	Разом	15	-

7. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента – це основний засіб оволодіння навчальним матеріалом під керівництвом викладача у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Навчальний час, відведений для цього, визначається навчальним планом і залежить від загального обсягу годин, відведених для вивчення конкретної навчальної дисципліни.

Розподіл самостійної роботи включає в себе:

ПМК – підготовка до модульного контролю;

ПП – підготовка до практичних занять;

ППК – підготовка до підсумкового контролю (іспиту).

У робочій програмі навчальної дисципліни самостійна робота відображається у вигляді таблиці у розрізі тем та кількості годин, відведених для їх виконання.

Головне завдання самостійної роботи студентів – це опанування навчальним матеріалом, який не увійшов до переліку лекційних питань, шляхом особистого пошуку інформації, формування активного інтересу до творчого підходу у навчанні.

№	Назва теми	Денна (годин)	Заочна (годин)
1	Досвід екологічного управління в розвинутих країнах.	9	-
2	Міжнародне та національне екологічне право. Екологічна політика ЄС.	9	-
3	Системи місцевого, громадського та спеціального екологічного управління.	9	-
4	Міжнародні аспекти зміцнення потенціалу місцевих громад.	9	-
5	Екологічна політика підприємств за галузями.	9	-
6	Екологічний менеджмент менеджмент якості підприємства. Екологічна безпека та соціальний розвиток підприємства.	10	-
7	Екологічний контролінг а концепція координованого забезпечення та використання релевантної інформації. Екологічний паспорт підприємства.	10	-
8	Специфіка екологічних експертиз у різних країнах світу.	10	-
	Разом	75	-

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Застосовується комплекс методів навчання за особливостями навчально-пізнавальної діяльності студентів, а саме, наступні методи:

- пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний), коли викладач організує сприймання та усвідомлення студентами інформації, а студенти здійснюють сприймання (рецепцію), осмислення і запам'ятовування її;

- репродуктивний, коли викладач дає завдання, у процесі виконання якого студенти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;

- проблемного виконання, коли викладач формулює проблему і вирішує її, а студенти стежать за ходом творчого пошуку (студентам подається своєрідний еталон творчого мислення);

- частково-пошуковий (евристичний), коли викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють студенти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності студентів);

- дослідницький, коли викладач ставить перед студентами проблему, і ті вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, прилади, матеріали тощо.

В процесі навчання застосовуються можливості мультимедійних засобів, інтернет-ресурси та інші можливості новітніх освітніх технологій.

При викладанні дисципліни «**Управління екологічними проектами**» застосовуються наступні форми навчання:

- словесні (лекція, пояснення до інших видів навчальної роботи, бесіди);
- наочні (ілюстрації у навчально-методичній літературі, наочне приладдя, презентації, навчальні фільми з використанням мультимедійної техніки);
- практичні заняття;
- написання письмового завдання (реферат, презентація).

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Поточний контроль – контроль за виконанням самостійної роботи (усне опитування, перевірка письмових та творчих завдань); перевірка підготовки до семінарських занять (усне опитування, оцінка виступів студентів при обговоренні теоретичних питань); підсумковий контроль за змістовими модулями (усне опитування, письмові відповіді на проблемні питання).

Модульний рубіжний контроль – письмова робота або тестування.

Підсумковий семестровий контроль – іспит

Курс дисципліни поділено на два змістовних модулі. Кожний модуль складається з тем, які є обов'язковими для опанування. В кінці вивчення курсу проводиться модульний контроль оцінювання знань студентів у формі письмової роботи або тестування.

Кожний модуль складається із трьох видів роботи: вивчення теоретичного курсу (лекційний матеріал), виконання практичного завдання, а також постійної самостійної роботи студента. Кожний вид роботи є обов'язковим і оцінюється відповідною кількістю балів. Балами оцінюється також самостійна робота студентів.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Система ЄКТС передбачає 100-бальну шкалу оцінювання навчальних досягнень студента.

Студент при вчасному складанні двох модулів за семестр, звіту з практичних занять може отримати автоматично оцінку по курсу відповідно до наступної таблиці.

№	Види діяльності	Кількість контрольних заходів	Результат (бал)
Модуль 1.			
1.	Опорний конспект лекцій з модулю 1	1	5
2.	Практична робота № 1	1	5
3.	Практична робота № 2	1	5
4.	Практична робота № 3	1	5
6.	Тестовий модульний контроль № 1	1	20
Усього балів за модуль 1			40
Модуль 2.			
1.	Опорний конспект лекцій з модулю 2	1	5
2.	Практична робота № 4	1	5
3.	Практична робота № 5	1	5
	Практична робота №6.	1	5
6.	Тестовий модульний контроль № 2	1	20
Усього балів за модуль 2			40
Підсумковий рейтинговий бал			80
Іспит			20
Всього			100

Критерії оцінювання іспиту

Завдання	Кількість балів
Питання 1	5
Питання 2	10
Питання 3	5
Разом	20

Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота								Іспит	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				20	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
10	10	10	10	10	10	10	15		

11. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль (робота на семінарах, інші види самостійної роботи) - 40 балів Проміжний контроль (поточне тестування за змістовними модулями) - 40 балів Підсумковий контроль: іспит - 20 балів
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамен, залік).	
Підсумкові бали	= Загальна кількість балів (перед підсумковим

навчальної дисципліни контролем) + Кількість балів за підсумковим контролем			
ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками.
75-79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
65-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками.
60-64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум

			критеріїв оцінки.
21-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1-20	Незадовільно (незараховано)	F	«Безумовно незадовільно» теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Для вивчення студентами дисципліни «Загальна екологія» розроблено методичні рекомендації щодо підготовки до практичних занять, опорний конспект лекцій (розміщено на сайті бібліотеки ДУІТ).

Також розроблені конспекти лекцій (презентації) та методичні вказівки до виконання самостійних робіт з дисципліни, з якими студенти можуть ознайомитися на навчальній платформі Google Клас.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти

1. ДСТУ ISO 14001: 2006. Системи екологічного керування. Вимоги та настанови щодо застосування. [Чинний від 2015-12-21]. Київ, 2016. 24 с. (Інформація та документація).

2. ДСТУ ISO 14004: 2006. Системи екологічного управління. Загальні настанови щодо принципів, систем та засобів забезпечування. (ISO 14004:2016, IDT) [Чинний від 2006-03-13]. Київ, 2016. 24 с. (Інформація та документація).

3. ISO 14004: 2004. Environmental management systems – General guidelines on principles, systems and support techniques. Системи екологічного керування – Загальні настанови щодо принципів, систем та засобів забезпечування. [Міжнародна організація зі стандартизації (ISO), 2004].

Базова

1. Гонтарєва І. Управління проектами: Підручник. – Харків: ХНЕУ, 2011. 444 с.
2. Єгорченков О., Єгорченкова Н., Катаєва Є. Азбука управління проектами. Планування: Навчальний посібник. – Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2017. 117 с.
3. Карамушка В. Екологічна збалансованість стратегічних ініціатив і проектів (інтегрування аспектів довкілля у стратегічне планування і проектну діяльність): Практичний посібник / За ред. В. Кучинського. – Київ: КІС, 2012. 138 с.
4. Пол. Дж. Філдінг. Як керувати проектами. Переклад Олени Якименко. – Київ: Фабула, 2020. 240 с.
5. Управління проектами»: навчальний посібник. Уклад.: Л.Є. Довгань, Г.А.Мохонько, І.П.Малик. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 420 с.
6. Яновська Е.С., Кузовенко В.А, Дяченко Н.М. Основи управління екологічними проектами та аудиту: Навчальний посібник. К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2006. 178 с.

Додаткова

1. Железний А. Оцінка реалізації проектів за схемою зелених інвестицій в Україні. Київ: Національний екологічний центр України, 2013. 24 с.
2. Ілляшенко С., Маркетингові засади впровадження екологічних інновацій: моногр. Суми: Папірус, 2013. 184 с.
3. Тарасюк Г. Управління проектами: навчальний посібник для студентів ВНЗ. Видання 4-те. Київ: Каравела, 2012. 320 с.
4. Тихенко В. Організаційно-економічне забезпечення систем управління національними і наднаціональними природоохоронними проектами: автореф. дис. канд. екон. наук. Суми: СумДУ, 2016. 22 с.
5. Тихенко В. Система управління природоохоронними проектами в територіальних громадах. Залучення різних механізмів фінансування. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. Вип. 3., С . 229-232
6. Хрутьба В. Методологічні основи управління екологічними проектами та програмами: автореф. дис. д-ра техн. наук. Київ: Нац. трансп. ун-т., 2014. 44 с.
7. Хрутьба В. Методологічні основи управління екологічними проектами та програмами: дис... докт. техн. наук. Київ, 2014. 331 с.
8. Хрутьба В.О. Основи управління проектами і програмами поводження з відходами в транспортно-дорожньому комплексі. Монографія. / В.О. Хрутьба. К.: НТУ, 2013. 192 с.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://zakon4.rada.gov.ua> Офіційний сайт Верховної Ради України
2. <http://www.mon.gov.ua> Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України
3. <https://www.drs.gov.ua/publisher/ministerstvo-energetyky-ta-zahystu-dovkillya-ukrayiny/>
Офіційний сайт Міністерства енергетики та захисту довкілля України
4. www.irbis-nbuv.gov.ua Наукова періодика України. Бібліотека ім. В. Вернадського
5. <http://sop.org.ua> Служба охорони природи – Інформаційний центр
6. <http://env.teset.sumdu.edu.ua> Науковий центр прикладних екологічних досліджень